

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

**FORMUŁA OD 2015
(„NOWA MATURA”)**

**JĘZYK KASZUBSKI
POZIOM ROZSZERZONY**

**ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MOK-R1**

MAJ 2016

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumienie wypowiedzi [...] pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą; wykorzystanie informacji w nich zawartych [...].	2.6. Zdający odczytuje sens tekstów [...] publicystycznych [...], uwzględniając zawarte w nich informacje.

Schemat punktowania

2 p. – za poprawne wyjaśnienie obu pojęć.

1 p. – za poprawne wyjaśnienie jednego pojęcia.

0 p. – za odpowiedź błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Fabula – to wędzarczenia i postaci, które wstępują w grze.

Internet – to jest przestrzeń wirtualna, albo świat w sieci komputerowej.

Zadanie 1.2. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi [...] pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą; wykorzystanie informacji w nich zawartych [...].	2.4. Zdający odczytuje sens tekstu [...], potrafi wydzielić jego fragmenty [...].
---	---

Schemat punktowania

1 p. – za wskazanie odpowiedzi D.

0 p. – za odpowiedź błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D.

Zadanie 1.3. (0–2)

III. Tworzenie wypowiedzi w języku kaszubskim [...], posługiwanie się rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych [...]).	3.2. Zdający [...] wzbogaca zasób słownictwa.
--	---

Schemat punktowania

2 p. – za poprawne podanie po jednym synonimie do czterech słów.

1 p. – za poprawne podanie po jednym synonimie do trzech słów.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

pészny – snózi

rozegracjô – zabawa

deja – ùdba

kôrbic – gadac

Zadanie 1.4. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi [...] pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą; wykorzystanie informacji w nich zawartych [...].	2.6. Zdający odczytuje sens tekstów [...] publicystycznych [...], uwzględniając zawarte w nich informacje.
---	--

Schemat punktowania

1 p. – za prawidłowe wyjaśnienie tytułu.

0 p. – za odpowiedź błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Je to człowiek, chtëren twòrzi swiat żëjący le w kòmputrach.

Zadanie 1.5. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi [...] pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą; wykorzystanie informacji w nich zawartych [...].	2.4. Zdający odczytuje sens tekstu, potrafi wydzielić jego fragmenty [...].
---	---

Schemat punktowania

1 p. – za podanie poprawnego jednego argumentu.

0 p. – za odpowiedź błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Kaszëbsczi regiòn mò baro bòkadną kùlturã, a jegò historiò je téż tak cekawò, że òba dzéle dobrze sã nadòwają do zrèchtowaniò niejedny kòmputrowi grë.

Zadanie 2.1. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi [...] pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą; wykorzystanie informacji w nich zawartych [...].	2.4. Zdający odczytuje sens tekstu (grupy zdań uporządkowanych w akapicie [...]).
---	---

Schemat punktowania

1 p. – za poprawne odczytanie sensu tekstu.

0 p. – za odpowiedź błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

W Azji, Africe i Pòlniowi Americë dô sã teròczasno òbserwòwac przëcyganié lëdzy do wiòldzich gardów, a w Pòlsce lëdze z wiòldzich gardów przëcygają na wies.

Zadanie 2.2. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi [...] pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą; wykorzystanie informacji w nich zawartych [...].	2.4. Zdający odczytuje sens [...] grupy zdań uporządkowanych w akapicie [...].
---	--

Schemat punktowania

1 p. – za poprawne wyjaśnienie sformułowania.

0 p. – za odpowiedź błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

„Cygnało jich „dodóm” – to tesknota za chęcą i wszęczim tim, co są z nią parłaczi: mēmka, tatkã, starszima, krójmalēnkã, młodoscã, drēchama.

Zadanie 2.3. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi [...] pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą; wykorzystanie informacji w nich zawartych [...].	2.6. Zdający odczytuje sens tekstów [...] publicystycznych [...], uwzględniając zawarte w nich informacje.
---	--

Schemat punktowania

1 p. – za wskazanie odpowiedzi B.

0 p. – za odpowiedź błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B.

Zadanie 2.4. (0–2)

III. Tworzenie wypowiedzi w języku kaszubskim [...] posługiwanie się rozwiniętym zasobem środków językowych (gramatycznych [...]).	3.2. Zdający posługuje się językiem kaszubskim w sposób zapewniający sprawną komunikację językową [...].
---	--

Schemat punktowania

2 p. – za wypisanie czterech form zdrobniałych i wskazanie formantów.

1 p. – za wypisanie trzech form zdrobniałych i wskazanie formantów.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

kaczuszka – fõrmant *-ka*

wõrztka – fõrmant *-ka*

nawetka – fõrmant *-ka*

lõsk – fõrmant *-k*

Zadanie 2.5. (0–1)

II. Rozumienie wypowiedzi [...] pisemnych o tematyce związanej z życiem codziennym i omawianą lekturą; wykorzystanie informacji w nich zawartych [...].	2.4. Zdający odczytuje sens [...] grupy zdań uporządkowanych w akapicie [...].
---	--

Schemat punktowania

1 p. – za odpowiedź D.

0 p. – za odpowiedź błędną albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D.

Zadanie 3.

IV. Przetwarzanie tekstu sformułowanego w języku kaszubskim [...] pisemnie [...].	4.2. Zdający przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku kaszubskim.
---	--

Przykładowa realizacja zadania

Ten niespokojny duch znalazł się w Paryżu w 1877 r., a więc wówczas, gdy miał 25 lat. Nie oznacza to jednak, że nie miał doświadczenia zawodowego i życiowego. Przed rozpoczęciem pracy zarobkowej zaliczył aż sześć szkół. Pierwsza, to elementarna we Wielu, ostatnia – gimnazjum w Olsztynku, w którym podobno w 1870 roku otrzymał świadectwo dojrzałości. Do tej pory świadectwo nie zostało odnalezione. Zmiany szkół nie wynikały z tego, że był uczniem leniwym, a jego umysł nie był zdolny przyswajać wiedzy. Wręcz przeciwnie, zawsze uzyskiwał oceny pozytywne i wyróżniał się osiągnięciami wychodzącymi poza zwykłe obowiązki szkolne. [...] Zapewne, na ukształtowanie się jego osobowości i silnego charakteru wpływ miało to, że jako dziewięcioletni chłopiec został pozbawiony matczynego ciepła i atmosfery rodzinnego domu.

Schemat punktowania

Numer Zadania	Częstki semantyczne	Szczegółowa Punktacja	Ogólna punktacja
3			
1.	<i>Ten nieùbëtny ... doswiôdczeniô.</i> Za przetłumaczenie słowa: <i>nieùbëtny, warkôwégò</i> Za zrozumienie całości:	1+1 1	3
2.	<i>Przed zaczãcym ... szesc szkôłów.</i> Za przetłumaczenie słowa: <i>zarechòwól</i> Za zrozumienie całości:	1 1	2
3.	<i>Pierszô to ... nie ôstało nalazlé.</i> Za przetłumaczenie słów: <i>spòdlecznô, slédnô</i> Za zrozumienie całości:	1+1 1	3
4.	<i>Zmianë szkôłów... przëswòjiwac wiëdzë.</i> Za przetłumaczenie słów i zwrotów: <i>zgnilim, nie bël w sztãdze</i> Za zrozumienie całości:	1+1 1	3
5.	<i>Prawie procëmno ... ôbrzëszków.</i> Za przetłumaczenie słów: <i>wëapartniwól sã, doprzinëdzieniam, bûten</i> Za zrozumienie całości:	1+1+1 1	4
6.	<i>Gwësno cësk ... rodzëznowi chëczë.</i> Za przetłumaczenie słów: <i>gwësno, cësk, nôremnégò, chëczë</i> Za zrozumienie całości:	1+1+1+1 1	5
			20

Zadanie 4

Temat 1. Czë lëdzką mòwą jesmë w sztãdze adekwatno wërazëc swiat? Rozważë problem na spòdlim pòdónégò fragmentu òpòwiôdaniô, nawlekającë téz do jinégò tekstu kùlturë. Twòja robòta miaLABë miec co nômni 300 słówów.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Tworzenie wypowiedzi [...] pisemnych w języku kaszubskim [...].	Zdający 3.4. tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).
V. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 5.2. rozpoznaje problematykę utworu; 5.8. rozpoznaje [...] symbole kulturowe i znaki tradycji oraz określa ich funkcje w utworze; rozpoznaje retoryczną organizację wypowiedzi; 5.9. wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa-klucze, motto); konteksty literackie, kulturowe; 5.11. dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości regionalne, narodowe i uniwersalne.

Kryteria oceny wypowiedzi argumentacyjnej

A	B	C	D	E	F	G	H	Poprawność zapisu
Określenie problemu	Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu	Poprawność rzeczowa	Zamyśl kompozycyjny	Spójność lokalna	Styl tekstu	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
6	6	4	2	3	4	3	3	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
4	4	2	2	2	3	4	3	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące
2	2	0	0	1	2	2	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
0	0	0	0	0	0	0	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 2 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Objaśnienia

A. Określenie problemu. Zdający powinien zrozumieć, jaki problem podejmuje autor w przedstawionym fragmencie tekstu, i sformułować ten problem. Określenie problemu jest oceniane ze względu na to, czy jest **zgodne z tekstem** i czy jest **pełne**.

- Określenie problemu uważa się za **pełne**, jeśli praca zawiera zarówno odtworzenie problemu (np. w postaci pytania), jak i jego interpretację, czyli umieszczenie tego problemu w odpowiednim kontekście. Interpretacja problemu powinna być uzasadniona (np. wagę problemu można uzasadnić jego historycznymi uwarunkowaniami lub współczesnymi implikacjami).
- Określenie problemu uważa się za **niepełne**, jeśli praca nie zawiera interpretacji trafnie rozpoznanego problemu.
- Określenie problemu uważa się za **częściowo zgodne** z tekstem, jeśli zdający nie w pełni rozpoznaje problem główny lub wydobywa z tekstu tylko problem drugorzędny.

B. Sformułowanie stanowiska zdającego wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu

Zdający powinien **omówić i ocenić rozwiązanie** zaproponowane przez autora w przedstawionym tekście. Sformułowanie stanowiska zdającego wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu jest oceniane ze względu na to, czy jest **adekwatne do tekstu** i czy jest **pełne**.

- Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu **częściowo adekwatne do tekstu** zniekształca rozwiązanie proponowane przez autora.
- Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu uważa się za **pełne**, gdy zawiera ono odtworzenie rozwiązania przyjętego przez autora tekstu oraz trafne odwołania do innych tekstów kultury uzasadniające stanowisko zdającego.
- Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu uważa się za **niepełne**, kiedy brak trafnego odwołania do innych tekstów kultury uzasadniających stanowisko zdającego.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznamości: (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Zamysł kompozycyjny ocenia się ze względu na **funkcjonalność segmentacji i uporządkowania tekstu** właściwych wybranemu przez zdającego gatunkowi wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy i akapity niezbędne dla jasnego sformułowania stanowiska i uzasadniających go argumentów oraz czy wyodrębnione części i akapity są uporządkowane konsekwentnie (bez luk i zbędnych powtórzeń).

- Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

Wagę zaburzenia funkcjonalności ocenia egzaminator na podstawie całości pracy (np. brak zakończenia w pracy, w której zdający jasno rozwija swoją myśl, uznaje się za niewielkie zaburzenie, natomiast brak rozdzielenia interpretacji problemu od interpretacji rozwiązania lub podważenie w zakończeniu wcześniejszych wywodów – za znaczne zaburzenie).

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu napisanego przez zdającego ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za stosowny, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.

Styl częściowo stosowny dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu – np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.

Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.

Styl jest niestosowny, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językową ocenia się ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji.

Temat 2. Dokònôj przërównawczy interpretacji pòdónëch dokazów. Twòja robòta miałabë miec co nômni 300 słówów.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Tworzenie wypowiedzi [...] pisemnych w języku kaszubskim [...].	Zdający 3.4. tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).
V. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 5.2. rozpoznaje problematykę utworu; 5.4. wskazuje zastosowane w utworze językowe środki artystycznego wyrazu oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji) i określa ich funkcje; 5.4. R. przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich; 5.7. rozpoznaje sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego ([...] sytuacja liryczna [...]); 5.8. rozpoznaje [...] symbole kulturowe i znaki tradycji oraz określa ich funkcje w utworze; 5.9. wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, [...] słowa-klucze, [...]); konteksty literackie, kulturowe; 5.11. dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości regionalne, narodowe i uniwersalne.

Kryteria oceny interpretacji porównawczej

A	B	C	D	E	F	G	H	I
4	Koncepcja niesprzeczna z utworami i spójna	Uzasadnienie trafne, pogłębione	3	2	3	4	3	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
2	Koncepcja niesprzeczna z utworami i częściowo spójna	Uzasadnienie trafne, ale niepogłębione	2	2	2	2	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
1	Koncepcja częściowo sprzeczna z utworami	Uzasadnienie częściowo trafne	1	1	2	2	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
0	Koncepcja sprzeczna z utworami lub brak koncepcji	Brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację porównawczą	0	0	0	0	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
 Jeśli w kategorii A praca uzyska 1 punkt, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
 Jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
 Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Objaśnienia

A. Koncepcja interpretacji porównawczej jest efektem poszukiwania przez zdającego sensów wynikających z zestawienia tekstów i wymaga ustalenia pewnych obszarów porównania, w których szuka się podobieństw i/lub różnic między utworami, a następnie wyciąga z tego wnioski. Koncepcja jest oceniana ze względu na to, czy jest **niesprzeczna z utworami** i czy jest **spójna**.

- Koncepcja jest **niesprzeczna z utworami**, jeśli znajduje potwierdzenia w obu tekstach, przy czym porównywane obszary są dla tekstów trafne i istotne, a nie drugorzędne.
Koncepcja jest **częściowo sprzeczna** z utworami, jeśli jedynie we fragmentach (lub fragmencie) znajduje potwierdzenie w tekstach lub porównywane obszary są dla tekstów drugorzędne.
Koncepcja jest **całkowicie sprzeczna** z utworami, jeśli nawet we fragmentach (lub fragmencie) nie znajduje potwierdzenia w tekstach.
- Koncepcja jest **spójna**, gdy wypowiedź w sposób wystarczający dla uzasadnienia tezy/hipotezy interpretacyjnej obejmuje i łączy w całość sensy obu utworów.
- Koncepcja jest **częściowo spójna**, gdy wypowiedź obejmuje i łączy sensy obu utworów, ale w sposób niewystarczający dla uzasadnienia tezy/hipotezy interpretacyjnej.
- Koncepcja jest **niespójna**, gdy wypowiedź obejmuje sensy każdego tekstu, ale ich nie łączy (tzn. wypowiedź składa się z dwóch niepowiązanych ze sobą interpretacji).
Brak koncepcji to brak wskazania zasady zestawienia utworów.

B. Uzasadnienie interpretacji jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne** i czy jest **pogłębione**.

- Uzasadnienie **trafne** zawiera wyłącznie **powiązane z tekstami argumenty na rzecz odczytania sensów wynikających z zestawienia utworów**. Argumenty muszą wynikać ze sfunkcjonalizowanej analizy, to znaczy wywodzić się z formy lub/i treści tekstów.
Uzasadnienie jest częściowo trafne, jeśli w pracy oprócz niepowiązanych z tekstami lub/i niewynikających ze sfunkcjonalizowanej analizy argumentów pojawi się przynajmniej jeden argument powiązany z tekstami i wynikający ze sfunkcjonalizowanej analizy.
- Uzasadnienie jest **pogłębione**, jeśli jest osadzone nie tylko w tekstach, ale także w potwierdzonych tekstami i przyjętą koncepcją porównywania utworów kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym). Zdający powinien choć częściowo rozwinąć przywołany kontekst, aby uzasadnić jego pojawienie się.
- Uzasadnienie jest **niepogłębione**, gdy wszystkie argumenty są sfunkcjonalizowane, ale zdający przywołał je tylko z tekstów albo tylko z kontekstów.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na koncepcję interpretacyjną uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości: (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycję ocenia się ze względu na **funkcjonalność segmentacji i uporządkowania tekstu** zgodnie z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy i akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia koncepcji interpretacyjnej i uzasadniających ją argumentów oraz czy wyodrębnione części i akapity są logicznie i konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu napisanego przez zdającego ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za stosowny, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez zdającego gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.

Styl częściowo stosowny dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu – np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.

Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.

Styl jest niestosowny, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy. Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językową ocenia się ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji.